

MORGENBLADET

Obamas kinesiske fristelse

Bare ett land utenfor USA opptok amerikanske velgerne: Kina.

Av Av Stein Tønnesson

Valgsak: Obamas Kina-politikk har også en innenrikspolitisk dimensjon. Her under valgkampinnspurten i Seattle, 21. oktober 2010. Foto: Susan Walsh/Scanpix

For en svekket

Obama må det være fristende å spille tøff mot Kina. Han reiser nå til Kinas demokratiske nabostater India, Indonesia, Japan og Sør-Korea og deltar på G20-toppmøte i Seoul. I januar skal han ta imot Kinas president Hu Jintao i

Washington. Hvis Obama lar seg friste, kan det åpne for en ny kald krig.

President Barack Obama har fått vingene stekket av kongressvalget. I valgkampen var ingen begeistret for ham. De som ikke foraktet ham, var skuffet. Nå kan han glemme all tanke på store reformer. Ja, Obama kan få vansker med å få Kongressens støtte selv til små skritt. Republikanernes leder i Senatet, Mitch McConnell (Kentucky), uttalte i valgkampen at hans fremste mål er å hindre Obamas gjenvalg i 2012. Å være Republikaner i USA i dag er nesten symbolsk med obstruksjon. Hvis en Republikaner viser tegn til samarbeidsvilje, får han Fox News og teselskaper på nakken. Det vet selvsagt den nye lederen i Representantenes hus, John Boehner (Ohio).

Da Demokratene tapte mellomvalget i 1994, ble Bill Clinton utsatt for det samme. Han fikk støtte fra den amerikanske økonomien til gjenvalget i 1996. Obama får ingen konjunkturstøtte. Arbeidsløsheten er fortsatt 9,6 prosent.

Også utenrikspolitisk er Obama svekket. Demokratenes flertall holdt i Senatet, men Demokratene mistet en sterk utenrikspolitisk stemme i Wisconsin-senator Russ Feingold. De fleste har merket seg hvor lett

det er for Israels Benjamin Netanyahu å blåse av den amerikanske presidentens innstendige råd. Det kan han fortsette å gjøre, med støtte fra hun som trolig vil lede utenrikskomiteen i Representantenes hus, Ileana Ros-Lehtinen (Florida). Hun vil støtte Israel i tykt og tynt og kreve et oppgjør med Iran.

Verken Irak- eller Afghanistan-politikken har gjort Obama populær. Men USAs to kriger figurerte knapt i valgkampen. Bare ett land utenfor USA opptok velgerne: Kina. Dog utelukkende som skremmebilde. En mye omtalt filmsnutt viste en forelesning i Beijing 2030, foran bilder av Mao. Professoren forklarer sine studenter hva som forårsaket USAs undergang for et par tiår siden: Landets ledere glemte sine kjerneverdier og skattla befolkningen så mye at økonomien ble kvalt.

Det er mange dyktige kinesere i USA, så dyktige at man lett kan bli misunnelig. Kina opptar amerikanerne, og det bidrar til å gi Obamas Kina-politikk en innenrikspolitisk dimensjon. Han kan faktisk vinne stemmer på sin Kina-politikk.

Obama begynte som president med en utstrakt hånd til Beijing. Det var ingen der som grep den begjærlig. Under Obamas Kina-besøk i november 2009 ble han sensurert på kinesisk tv og reiste nesten tomhendt hjem. Siden har han prøvd iherdig å få Kina til å skrive opp sin valuta, uten å nå frem. Imens har Beijing begått en serie utenrikspolitiske dumheter som ikke bare har forverret forholdet til USA, men også til Kinas naboland.

I mars 2009 forsøkte Kina å stanse det amerikanske militære forskningsfartøyet Impeccables kartlegging av havbunnen i Sør-Kinahavet, utenfor Kinas territorialfarvann. For så vidt forståelig. Hensikten med kartleggingen er å vite hvor Kinas ubåter til enhver tid befinner seg. Men for amerikanerne er prinsippet om fri sivil og militær ferdsel på havet hellig. Å utfordre dette prinsippet i aktiv handling er å be om trøbbel. Deng Xiaoping ville latt det ligge.

Under et møte kort etterpå skal Kinas viktigste utenrikspolitiske beslutningstager Dai Bingguo ha meddelt to amerikanske utsendinger at Sør-Kinahavet er en «kinesisk kjerneinteresse» på linje med Taiwan, Tibet og Xinjiang. Kina gjør krav på et antall skjær og småøyer i Sør-Kinahavet (Spratly-øyene) og har store kontinentalsokkel- og sonekrav som overlapper med Filippinenes og Vietnams.

Hva ble resultatet da Dai Bingguos uttalelse ble kjent? Jo, Filippinene angret på at de hadde stengt USAs baser. Og Vietnam ga seg til å flørte med USA. Russerne skal nå oppruste verdens beste naturlige flåtehavn i Cam Ranh Bay, så den kan betjene andre lands mariner. Trolig først og fremst USAs. Vietnam har dessuten utnyttet sitt presidentskap i den sørøstasiatiske samarbeidsorganisasjonen Asean til å gi USA en ny politisk plattform.

Utenriksminister Hillary Clinton irriterte kineserne kraftig da hun under Aseans Regionale Forum i Hanoi i juli tilbød å megle i Sør-Kinahavet. Nå i oktober, mens Obama drev valgkamp, ble hun også invitert til East Asia Summit (EAS) i Hanoi. EAS var ment som et forum der Øst-Asia skulle møtes for seg selv. Nå har Vietnam fått med USA og Russland. Hillary Clinton stråler.

I desember 2009, kort etter det mislykte klimatoppmøtet i København, dømte en kinesisk domstol den kjente dissidenten Liu Xiaobo til elleve års fengsel. Det var som å legge inn bestilling på Nobels fredspris.

I mars 2010 ble det sørkoreanske marinefartøyet Cheonan senket av en nordkoreansk torpedo. 46 marinegaster mistet livet. Resultatet ble at Kina bandt seg enda sterkere enn før til Kim Jong IIs regime. Kina gikk imot å fordømme aggresjonen i FNs sikkerhetsråd. Da Kinas fremtidige leder Xi Jinping holdt sin første offentlige tale etter å ha blitt nestleder i kommunistpartiets militærkomité nå i oktober, var det en minnetale for den kinesiske intervensjonen som reddet Nord-Korea i 1950. Mellom Beijing og Pyongyang foregår det mye bak kulissene, men resultatet av Kinas støtte til Nord-Korea er en nedkjøling mellom Beijing og Seoul.

I september 2010 kom så konflikten om Diaoyu/Senkaku, noen forblåste klipper som stikker opp av havet øst for Taiwan og som Kina, Japan og Taiwan gjør krav på. Beijing brukte sterk lut for å tvinge Tokyo til å sette fri en arrestert fiskeskipper. Resultatet ble at Japans nye regjeringsparti, som ble valgt på en USA-kritisk plattform, nå vil forsterke den japansk-amerikanske alliansen.

Kineserne skyter altså seg selv i foten. Selv oppfatter de sine ukoordinerte dumheter som nødvendige svar på andres provokasjoner. Amerikanske sikkerhetspolitiske eksperter ser det annerledes. De tror Kina har skiftet strategi.

Hu Jintao har lagt bak seg Deng Xiaopings formaning om å sette økonomien i høysetet og spille med utenrikspolitisk sordin. Nå gjelder det å utnytte Kinas nyvunne makt til å svekke USA.

USA vil bli nødt til å svare ved å reversere den endringen i amerikansk strategi som skjedde under president Carter i 1978–79. Fokus må flyttes tilbake fra Midtøsten til Øst-Asia. Slike ekspertvurderinger supplerer menige amerikaneres følelse av at Kina truer deres arbeidsplasser og forbitrelse over hjemlige næringslivsledere som investerer i Kina fremfor hjemme. Selv den berømte økonomen, skribenten og ihuga demokraten Paul Krugman tar til orde for proteksjonistiske tiltak. Kongressen har vedtatt de lovene Obama trenger hvis han ønsker å innføre såkalt klimatoll på kinesiske produkter.

Som utenriksminister slapp Hillary Clinton å delta i den skitne

valgkampen hjemme. I stedet har hun gjort grunnarbeidet for Obamas asiatiske diplomati. Etter EAS-møtet i Hanoi, der hun traff Kinas utenriksminister, fløy hun rett til den kinesiske øya Hainan for å treffe den enda viktigere Dai Bingguo. De gikk trolig gjennom sine respektive ønskelister foran G20 og Hu Jintaos USA-besøk.

Hva må Obama gjøre for å motstå sin kinesiske fristelse? Han vet hva konflikt mellom USA og Kina kan koste verden. Derfor må han selvsagt forsøke å redde det amerikansk-kinesiske samarbeidet. Men han trenger kinesiske innrømmelser. En oppskrevet valuta. Nye sekspart-samtaler om Nord-Korea. Felles front mot Iran. Frigivelse av Liu Xiaobo. *You name it*. Hu må bestemme seg for hva han kan gi. Til gjengjeld må Obama sørge for at besøket blir en suksess. Det må være nøyre koreografert. Fullt av æresbevisninger. Ingen overraskelser. Intet må sies om Taiwan eller våpensalg. Det må advares mot proteksjonisme. Og verden venter på tiltak for å redusere bruk av forurensende kull i begge land.

Mange vil holde pusten, først frem mot G20 og så mot Hus besøk. La oss håpe på utstrakte hender. Fra begge sider.

Stein Tønnesson er seniorforsker, Prio og Randolph Jennings Senior Fellow, United States Institute of Peace.

Publisert 05. november 2010